

Az álom paradoxona

Szendró Veronika

Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar

Szobrász szak, V. évfolyam

Lengyel Péter Dr. habil. adjunktus, oktatási dékánhelyettes

Az alap koncepció

Egy rémálomból felriadva pár pillanatig nem tudtam eldönteni, hogy az agyamban lejátszódó eseménysorok milyen idősíkban léteznek. Amit a jelenben éltem meg, mint múltbéli esemény rögzült a memóriámban és csak ezen a felidézett tapasztalaton keresztül tudatosodott bennem, hogy a jelenben már egyszer átéltem. Ez a gondolat vezetett ahhoz a felismeréshez, hogy tulajdonképpen minden élményünk, mint lenyomat létezik az agyunkban és csak a saját asszociációinkon keresztül tudjuk őket felidézni. Platón barlang hasonlata is ugyanezt a szituációt elemzi: mi csak az agyunk folyamatain keresztül vagyunk képesek értelmezni a valóságból bejövő ingereket, amik a létezők árnyképei.

Vizuálisan is szerettem volna megfogalmazni ezt a paradox szituációt.

Az arcomról készítettem egy gipsz direktöntvényt. Erről vettem egy szilikon negatívot, majd átlátszó műgyantából kiöntöttem. Fényesre csiszoltam és a hátulját kissé matta políroztam. Projektorral rávetítettem erre az opálos rétegre, amin, mint vetítősíkon megjelent a kép és az áttetszősége miatt az arc felőli oldalon is jól láthatóvá vált.

A plasztika értelmezi a mozgóképet, ami nem is létezhet nélküle, ez az alkotás tériségét hangsúlyozza. Ezért installációm első sorban térbeli alkotásnak tartom, mivel a videó önállóan művészileg értelmezhetetlen.

A videó

A vetített videó elkészítésekor asszociatív képeket szerettem volna egymáshoz kapcsolni, hiszen az álmok is egy belső metaforikus logikát követnek. Lejegyeztem az ösztönösen bevillanó képeket, amik az álmokkal kapcsolatban eszembe jutottak. A storyboard elkészítésekor fogalmazódott meg bennem, hogy valójában a művészi alkotófolyamat lépéseit összegeztem öntudatlanul.

Saját magamról készült jelentekkel ábrázoltam a folyamatot, hiszen első sorban a saját tapasztalataimat szerettem volna rögzíteni.

A felvételeken a nagymamám hálóingét viseltem, amelyet anyukámnak varrt. Ezzel felidézve a természet körforgásának szimbolikáját, mely a jeleneteket univerzálissá teszi. Saját élményeim alapján állítottam össze a filmet, de azt gondolom, hogy minden művész ugyanezen megy keresztül, még ha ez nem is tudatosul benne. Valójában minden ember

megéli ezeket a tapasztalatokat, hiszen az egész élet egy folyamatos alkotás, interakció a környezettel, ami ugyanazon mechanizmus alapján működik, mint a művészet.

Az első jelenetben a valóságom elhagyásának szimbolikus képét rögzítettem. Különböző bútordarabokból lépcsőt építettem az erdőben, amit a környezettől eltérő színű lepedővel fedtem le. Lefilmeztem, amint felsétálok rajta. Videóvágó program segítségével könnyen ki tudtam takarni és beleolvasztani a háttérbe, így olyan hatást értem el, mintha a levegőben sétálnék ki a képből.

A következő részben a kézmozdulataimat tükrözve vettem fel, így egy „kéz-performanszt” létrehozva, ami a saját vizuális világom felépítésének allegóriája. A tánc tetőpontján, mikor a kezeim eléri a kép legfelső szegletét, egész testemmel megjelenek és tükrözve két irányba szétesek. Mikor belső rendszerem a legbiztosabb egységét képzi, szembesülök a valóság külső logikájával, amivel soha nem egyezhet a saját világom tökéletesen. Ez az ellentét kettéválaszt: egyik felem a környezetet követi, a másik nem tud a saját rendszerétől függetlenedni, ezért nem maradhatok egységben többé. Kettészakadok és két irányba kiesek a képből.

A trauma után a semmiben lebegek. Minden, amit addig felépítettem megsemmisült. Passzívan légüres térben várom, hogy valamit kimozdítson. Vizuálisan ezt a benyomást legegyszerűbben egy medencében úszva tudtam visszaadni. Miközben a vízfelszínen lebegtem egy létra segítségével a medence fölé függesztettem a kamerát, ami felülről vett. A kép szép lassan elkezd az arcomra közelíteni, majd tökéletesen felveszi a plasztikus maszk formáját.

Az átvezetés után grafikai programmal könnyecsepp-animációt készítettem. Ez az alkotás legnehezebb részét, a tiszta fájdalmat jelképezi, ami tökéletes ellentétpárja a teljes felszabadulásnak, tehát a mű nem jöhet létre nélküle. A legmélyebb poklot kell ahhoz megjárnom, hogy aztán az élvezetbe átcsapva feloldódáshoz vezessen.

Az ellentétek pulzálása örölt hajszába torkollik, pörgök magam körül, teljesen elvesztem a kapcsolatot a külvilággal. Egy forgómotorra szerelt kamera vett felülről miközben az irányával ellentétesen egyre gyorsabban pörögtem transz-szerű állapotban.

Hirtelen bevillannak a műalkotások előképei. Közben a fejemet rázom, hiszen a legszélsőségesebb lelkiállapotokat élem át, ami szinte fizikai fájdalmat okoz. A korábbi, már elkészült munkáimat importáltam ebbe a részbe. Csak pillanatokra láthatóak, a néző fel sem fogja, hogy mit ábrázolnak. Az időintervallumukat a tudatosuláshoz szükségesnél rövidebbre csökkentettem, ezzel utalva arra, hogy ezek a víziók az alkotás legösztönösebb, még nem felfogott részei.

Az eseménysorokat a szemem lecsukódása és hirtelen felnyílása keretezi, ezzel jelezve, hogy egy álomban lejátszódó belső folyamatról van szó, hiszen a művészi alkotómunka és az álmok közt szoros a kapcsolat. Mindkettő kötődik az agy tudatalatti működéséhez, ahhoz a belső, személyes logikánkhoz, amit elsősorban az emóciók uralnak

A videó állandó újra kezdődésének folyamatossága a plasztika interpretációjára bízta a jelenteket. Nélküle az egész eseménysor elvesztené a jelentését. Ebben a munkámban is törekedtem visszaadni a szubsztanciáját annak a háromdimenziós létezőnek (ebben az esetben magamnak), amiről a negatívot készítettem.

Az installálás

Az installáláskor fontos szempont, hogy a munka lesötétített térbe kerüljön, mivel a vetített videó csak így tud érvényesülni és a plasztikán át megjelenni. Ezért csináltatni fogok hozzá egy fa dobozt rétegelt lemezekből, ami lehetővé teszi majd, hogy világos kiállító térben is megfelelő fényviszonyok közé kerüljön a mű. A hátulján rést fogok vágni dekopírfűrészsel, ezen keresztül lesz vetíthető a videó. Ez a megoldás elrendezi a projektor láthatóságának kérdését is.

A doboz, mint egy kis oltár fogja keretezni a munkát. A fa anyag természetessége jó kontrasztja a modern technikával elkészített installációmnak.

Forrás:

Edith Stein: Mi a fenomenológia? : szöveggyűjtemény a realista fenomenológiához / szerk. Szalay M., Sárkány P. ; (ford. és a ... tanulmányt írta Szalay Mátyás) Budapest : Jel K., 2009
Platón: Állam ; (ford. Szabó Miklós) Budapest : Atlantisz, 2014